

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۲۷۵) آلتی آیلغی
(۱۵۰) خارج ایچون سنه لکی
۳۲۵ غروشددر .

نسخه سی ۵ غروشددر .
ایکی نسخه برآراده
(۱۰) غروشددر
سنه لکی ۵۲ نسخه در .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خائنده

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور . درج ایدله یین
یازیلر اعاده اولنماز .

الکتابخانه

ادرس تبدیلنه آریجه
۵ غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسی محتوی
بولونغسی لازمدر

ممالك اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرس لرینگ
فرانسجه یازلسی رجا اولنور .

پاره کوندردلیکی زمان نهیه
دائر اولدیفی بیلدیرلسی
رجا اولنور

اتبعون اهدکم سیل الارشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد عاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

بیوردی [هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق - سورة فتح] . اسلام یالکز حق دین دکلدر . حق دینی درده . یعنی حق حقیقه ابتنایدن بر دیندر . مسلمان قلبی هرشیدن اول حق و حقیقی سور و حقه برستش ایدر . تعصب و نفسانیدن ، طرفدارلق و خودکاملقدن آزاده اوله رق حق سور . زیرا الله تعالی ، حق تعالی در .

علی الا کثر بشریت مغلوب نفسانیت اولور . هواسنه ، ارزوسنه توافق ایمان حقیقتاری انکار ایدر و بوندن دولایی آخرک حقوقه تجاوز ایلر ، محاکمانده بی طرفلق کوستره من . اسلامده ایسه حب حق بوتون حسیاته حاکم بر خصلت اولمق مطلوبدر . چونکه قرآن عظیم الشان و بتون نصوص اسلامیه اول امرده انسانلره حب حقیقی و تفکرده بی طرفلنی ، وجداننده حق شناسلنی تلقین و توصیه ایدر . بر مسلم کامل بر محکمه حضورنده علیهنده بیلبیکی بر حقیقی بیله اقرار و اعترافدن چکینمز . اسلامده تعصب مذمومدر تعصب ایسه بزم تفسیریمزجه حقیقی بیلوب طورورکن ضدی اولان باطلی التزام و اوندن عناد ایتک دیمکدر .

بونکچوندرکه قرآن عظیم الشان ادیان سالفه اربابندن اولان بعض اهل کتابی افراط تعصبه مؤاخذه ایدرک [قل یا اهل الکتاب لاتغفلوا فی دینکم غیر الحق - سورة نساء] دییه نصیحت ایدر . های اهل کتاب! دینکیزده حقندن ماعدا هیچ بر شیئده غلو ایتیکز . یعنی تعصب کوسترمیکز . دیر . فی الحقیقه بعض اهل کتاب او یله یا بیورلر ایدی . کتب مقدسه نك بر چوق احکامنی اهمیتدن اسقاط ایتدکاری حالده کتابلرک اصرارینه لزوم کوسترمیدیکی ، تصریح ایتدیکی بعض شیرده ده افراط ایله تعصب ابراز ایدیورلردی . مثلاً ترک ازدواجی بر قدسیت دینییه مرتبه سنه چیقاریورلردی . حالبوکه بودعوالرینه تماماً صادق ده قالمیورلر ، سوء استعمالده بولنیورلردی .

کذلک دین اسلام ادیان سالفه اربابندن بعضیلرینی [اتخذوا احبارهم و رهبانهم ارباباً من دون الله] دییه مؤاخذه ایلر . « الهی بر اقدیلرده عالمترینی ، رؤسای روحانیلرینی رب اتخاذا ایدم جک درجه یه واردیلر . « دیور . بویات نازل اولدینی زمان حجازده کی اهل کتاب میاننده دین اسلامی قبول ایتش اولانلردن بعض ذوات حضور پیغمبری یه کلدیلر : « یارسول الله ، بز دین سابقمزده احبار و رهبانمزی رب اتخاذا ایتزدک . « دیدیلر . بونک اوزرینه علیه الصلاة والسلام افندیمز : « بیوکلریکیزک ، رهبانلریکیزک وضع ایتدکاری قانونلر متابعا ایتزمیدیکیز ؟ « دییه صور دیلر . اوللر : « اوت ایدردک « دیدیلر . پیغمبر مزده : « ایشته بو اتباع ، علمایی ، رهبانی رب تلقی ایتمکدر . چونکه اطاعت آنحق اللهک قانونلرینه اولور . « دییه جواب و یردیلر . فی الواقع بشریتک بتون اضطراباتی قوانین حقیقیه الهیه بی نظر دقته آلمیه رق ارباب نفوذک کیفلرینه ، تمایلات ارادیه لرینه کوره وضع و قبول ایتدکاری قوانیندن نشأت

ایده کلشدر . بتون مظالمک منبئی بودر ، اختلالات و انقلابات بشریه هب بوقیل قوانینک نتایج سیئه سیدر . سوسیالیزم ، بولشهویزم هب بونلردن توره مشدر . بتون استبدادلرک اساسی ، ارباب قوتک فوقنده اولان قدرت الهیه بی طانیامسندندر . بشریتک الک بیوک طغیانی کندی آرزولرینی اللهک امری دییه طانمغه چالشمسیدر . بوندن دولاییدرکه دین اسلامده علمانک ، امرانک ، ارباب نفوذک صفت تشریعییه بی یوقدر . تشریع اللهکدر . علما ، احکام الهیه بی کشف ایچون اجتهاده مأموردر . بونلر قانون وضع ایدمزلر ، قانون الهیه بی کشف و فهمه چالیشیرلر .

دین اسلامک بو حق پرستلک اساسندن طوغان نتایج اجتماعیه سندن بریسی وحدت و اخوت اساسیدر . کرچه وحدت اجتماعیه نك اساسی تجانسدر . فقط توحید باری و تعظیم حق سجه سندن طوغاجق اولان تجانس بتون تجانسلرک فوقنده در . چونکه حق پرستلک بولنان و حقت بر لکنه قائل اولان روحلرک معیار حساسیت و تفکرلری هب بر اوله جفی ایچون بوتجانسندن حاصل اولان وحدت هر درلو وحدتازدن ده قوی ودها جمعیتی اولور . ایشته اسلامده کی وحدت اجتماعیه نك قوتی بوندن ، منبعشدر . توحید حق هر وحدتک و هر قوتک اساسیدر .

مسلمانلرک

روح علمی و ادیبی

۲

محرری : سید امر علی

دولت عباسیه نك تأسیسه یکی بر دور باشلادی . آل عباس ، ایرانیلرک یاردیمیه موقع اقتداری احراز ایتشلر ، وحا کینلرینی یالکز عربلرک قوتنه دکل ، عموم تبعه نك قوتنه استناد ایشدرمشلردی . (ابو العباس السفاح) زمام اموری النده یالکز ایکی سنه طوته بیلدی . قرده شی و خانی (المنصور) ، آل رسوله قارشی ابراز شدتله برابر برنجی درجه ده بر رجل دولندی . دولتی تشکیل ایتش ، دائمی برارد و تنظیم ایتش ، ضابطه تشکیلاتی وجودم کتیرمش ، طرز اداره یه مکنست و استقرار و یرمشدی . اوزمانه قادار عربلرهمان همان عسکرلکه حصر حیات ایدیورلردی . (المنصور) ک طرز حکومتی دهالرینه یکی بر جولان بخش ایتدی . عربلر شهرلرده توطن ، اموال غیر منقوله استحصال ایتشلر و عسکرلک ایچون وقف ایتدکاری حیاتلرینی بوکره عینی حرارت و فداکارلقه علم و عرفانه وقف ایتشلردی .

غربی آسیانک ایکی بیوک نهریله اروا اولونان فیاض و برکتلی فرات و ادیبی الکاسکی زمانلردن اعتباراً مرکز مدنیت و مقر حکومتدی .

بوراده در که بابل، تیسفون، سیلو-سیا یکدیگری متعاقب ظهور ایتیشلردی. موضوع بحث ایتدی کمز دوردده بووادیده، عصیانکارانه تمایلات و خفت مزاج ایله معروف خلقیله بصره و کوفه شهرلری بولونیوردی. فتح اسلامیدن اعتباراً بصره و کوفه پک مهم مراکز تجاریه صیره سینه کیرمشلردی. حتی کوفه شهری برمدت ایچون مقرر حکومت اولمشدی. امویلرک پایتختنه کیرمه یمن شرق عرفاسی بصره و کوفه یه شد رحال ایدرلردی. عباسیلر ایچون (شام) یالکیز جاذبه دن محروم بر بر دکل، دها فضله برمنبع تهله کایدی. بصره ایله کوفه خلقنک خفت و تحول مزاجی بو شهرلرک مرکز حکومت اولارق انتخابنه مانع اولویوردی. (منصور) دولته برپایتخت انتخابی ایچون اطرافه عطف نکاه ایتدیکی زمان، بصره دن نهر طریقله آلتی کون مسافده اولان (بغداد) ی انتخابه قرار ویردی.

(بغداد) ک (کسری نوشیروان) دورنده برصیفیه اولدینی و کسرانک شهرتندن عدالت باغی، نامی آلدینی روایت اولونیور. ایران سلطنتک زوالیله بو (باغداد) ده اورته دن قالمش ایسه ده خاطره لرده نامی محفوظ قالمشدی. بو کوزل، صهی و مرکزی محل (منصورک) ک نظر دقتی جذب ایتیش وبلده خافسا بوراده زمانک اک بویوک معمارلری طرفندن تشید اولونمشدی.

(منصور) ک بغدادی هجرتک ۱۴۵ نجی سنه سنده دجله نك غرب ساحلی اوزرنده تأسیس اولوندی. مع مافیه چوق کچمه دن نهرک شرق ساحلنده ولی عهد خلافتک حمایه سی آلتنده یکی بر بغداد ظهور ایتدی. یکی شهر، مبانینک حسن و احتشامیله (منصوریه) ایله رقابت ایدیوردی. اسلام مدینتک هر اثرینی احیا و تخریب ایدن موغول استیلا سندن مقدم بغدادک حسن و احتشامی ایرانک یتیشدیردیکی اک بویوک شاعرلردن (انوری) نك برقصیده سیله تخلید اولونمشدر:

خوشانواحي بغداد جای فضل و هنر که کس نشان ندهد در جهان چنان کشور
سواد او بمثل چون سپهر مینا رنگ هوای او بصفت چون نسیم جان پرور
بخاصیت همه سنگش عقیق اولو بار بمنفعت همه خاکش عبیر غالیه بر
صبا سرشته بخاکش طراوات طوبی هوا نهفته در آبش خلاوت کوثر
کنار دجله زرکان سیمین خلج میان رجه زخوبان ماهرخ کشر
هزار زورق خورشید شکل بر سر آب ندان صفت که پراکنده بر سپهر شرر
بغدادک (دارالسلام) تسمیه سی خلفادن هیچ برینک شهرک سورلری
داخلنده ارتحال ایتیه جکسه دأثر منجم سلطنت (نوبخت) استخرا -
جانشدن ایلری کلشدر. (بغداد) ک داخل و خارجنده دفن اولونوب
بوتون امت اسلامیله نك حرمت و محبتی فازانان اکابر اولیانک چوقلنی
(بغدادک) ک مقام اولیا تسمیه اولونماسنه سبیت ویرمشدر. ائمه عظام
ایله اکابر مشایخ بوراده مدفوندر. امام موسی الکاظم، امام اعظم
ابو حنیفه، شیخ جنید، شیخ شبلی، شیخ عبدالقادر کیلانی و نیجه
نیجه ائمه و مشایخ هب بوراده درلر.

بونلرک مقبری آره سنده خلفا ایله ازواجنک مقبری کورولور. شهری طولدیران متعدد اقادهمیلر، کلیه لر، مدرسه لر آره سنده بالخاصه ایکسی ثروتلرینک مبدولیتی، طلبه سنک کثرتی ایله دیکرلرینه تفوق ایتیشلردی. بونلر (نظامیه) و (مستنصریه) در. (نظامیه) هجرتک بشنچی عصرنده سلجوقیلرک پادشاهی ملک شاهک وزیر نظام الملک طرفندن، مستنصریه ایکی عصر صوکره (المستنصر بالله) طرفندن تأسیس اولونمشدی.

(خلفا دورنده عرفان) مؤرخ (قره مر) دییورکه: «شایان دقت بر حقیقتسدرکه حائر اولدقلری مزیات منوبه و فکریه ایله ساز جهتلرینی بزه اونوتدیران خلفا اسلام عالمنده باشلایان معظم حرکت فکریه نك رهبری اولمشلردر. «ایلك اول (منصور) ک امریله درکه السنه اجنیه دن ادبی و علمی آثار ترجمه ایدیلمشدی. بالذات کنیدیسی متنبع و ریاضی اولان (منصورک) ک (سید اننا) تسمیه اولومان هندجه هیئت کتسابندن، قلودیوس بطلمیوسک (المجسط) ندن، ارسطونک، (اوقلدیس) ک آثارندن و سائر اسکی یونان، ایران، یزانس و سوریه محصولات فکریه سندن متشکل و عربجه یه مترجم مکمل بر مجموعه سی واردی. (مسعودی) بو آثارک عربجه ترجمه ایدیلر ایدلر عربلر طرفندن کمال خواهشله تتبع اولوندیغی قید ایدر. (منصور) ک خلفلری هر طرفدن اسلام دیارینه شتاب ایدن علمانک حرارتلی حامیلری اولمقله قالمایه رق بالذات کنیدیلری ده هر شعبه معرفنده صاحب اختصاص ایدیلر. بونلرک عهد حکومتنده اسلام دولتی تشکیل ایدن کافه عناصرک انکشاف فکریسی شایان حیرت بر سرعتله ایلرله یوردی.

هر بویوک ملتک بر آلتون دوری واردر. آینه نك بریقلس دوری، رومانک اوغوست دوری اولدینی کبی اسلام عالمک ده بویله بر دورشانی واردر. (منصور) ک جلوسندن، (متوکل علی الله) دورینی استقنا شرطیله، (معتضد بالله) ک ارتحالنه قدر دوام ایدن دورک بو دورله معادل، حق بوناردن دها معظم اولدینی بیان ایده بیلیرز. ایلك آلتی عباسی خایفه و بالخاصه (مأمون) ک دورنده مسلمانلر مدینتک حامیسی ایدیلر. عربلر حائر اولدقلری نهلاستیقی دها و مرکزی و صعیقی حسیله بر طرفدن تاریخه کچن (یونانستان) و (روما) نك، دیکر طرفندن ایرانک خزائن عرفاتی ده الله ایدرک عالم بشریتک مرشدلکنی ابفایه کسب لیاقت ایتیشلردی. علیه الصلات والسلام افندمزک اعجازکار تأثیری ایله و حکمدارلرینک یاردیمیه عربلر شرق و غربک حکمتی آله رق بونلری تعالیم نبویه ایله مزج ایتیشلردی. (هامبولدت) دیرکه: عربلر متوسطلق وظیفه سی ایفا و فرات نهریله وادی الکبیر و وسطی افریقا آره سنده باشلایان اقوام

سقوطنه قدر دوام ایتشدی . مقام خلافتی سیلوی سوپوردهن و مدنیت اسلامییه ایحا ایدن وحشیلرده مسلمانلنی قبول ایدرایتزعلم و عرفانک الک حرارتلی حامیسی اولدیله .

عجبا بوزمانده خریستیانلق عالمنده علم و عرفان نه مرکزده ایدی؟ قسطنطین ایله متعصب خلفلری بت پرست امپراطورلرک کشاد ایتدکلری کتبخانهلری سد ایتشلر ، علم و عرفانی سحر تالق ایشلر ، علمایی دولته قارشى سوء قصد ترتیب ایدنلرک جزاسنه اوغراشمش ، علم و فلسفه ای ایحا ایشلردی . بشرک ترقی عرفانه قارشى کلیسانک عداوتی بو جمله ایله روحنی افاده ایتشدی : « جهالت . صداقتک آناسیدر . ، پایا بویوک (غریغوری) (روما) دن بوتون علما و عرفانی طرد ایتمکله اوغوست قیصرک تأسیس ایتدیکی کتبخانهلری یاققله بودستوری تطبیق ایتشدی . مومی ایله اسکی یونان و روما محررلرینک آثارینی تتبع ایتیمی منع ایتمش ، اساطیری خریستیانلنی قبول ایتمش و بواساطیری خریستیانلق اوروپانک عصرلرجه عقیده حاکمه سی اولمشدر . علم و ادبیات متعصب خریستیانلغک بویوندوروغنی طاقمنش و آنحق سربست فکرلرک ، فکر بشیرینک ترقیسنه قارشى وضع اولونان موایی ییقمه موفوق اولدینی زمان خریستیانلر بویوندورقدن قورتولا بیلمشدر .

ناقلی : عمر رضا

(سبیل الرشاد) هبریه اسلامیه

معزز و محترم استاد ،

اسماعیل حقى بك افنديك ، داعيكمزه جواباً (سبیل الرشاد) ك ۵۴۳-۵۴۲ نومرولى نسخهنده یازدقلری سوزلری او قودم . بویله هفته لرحه سوردهن برانتظارن صوكا ، استادك بوقادار مهم برمسأله ده ، بزى تنوير ایدمك بیانات مفصلده بولونمالری لازم كلیردی . داها طوغروسى ، مسلمانلنی وعقائد دینه یی شدتله علاقه دار ایدن بویله بر بحثه علماء دینكده اشتراك ایتملری بحق منتظر ایدی . معزز استادمن اثرلرینك انتشارندن اول بیان مطالعه ده بولونمقلغمی بر اثر استعجال عد ایدیورلر . حالوكه (سبیل الرشاد) وارک ، یعنی دینکی علم كلام ، ك مندرجاتی و اصولی حقنده ستونلر طولوسى ایضاحات ویرمشدی . استادك (محصل الكلام والحكمة) عنوانی اثرلری ده دائماً نظر استفاده من او شنده ایدی . مع فیه مدینتك بویكرمنجی عصرنده « علم كلام » ك اسكى ویا یكى بر شكلده تدوینته لزوم اولمادیغه قائم . بوقناعتمك نه كی سیبلره استناد ایتدیكنی (سبیل الرشاد) ده یازدم . دردست طبع اولان (بكرمنجی عصرده مسلمانلق) عنوانی رساله مدهده بو مسأله یه تماس ایتدم . بونی تعقیب ایدمك اولان اثر مدهده یته كلام و كلامیات علیهنده یازاجم . استاد ، جلدلر طولوسى یازی یازدقلری

اوزرنده اجرای تأثیر ایتك ایچون لازم اولان رضیقتی حائر ایدیلر . بونلرک بی نظیر فعالیت فکریه سی تاریخك ممتاز بر دورینی تشکیل ایدر .

امویلرک زماننده مسلمانلرک بر امتحان دوری کچیره رك ایضا ایدمك کلری معظم وظیفه یه حاضر لاندقلرینی ، عباسیارک زماننده دنیانک متابع عرفانده بولوندقلرینی کورورز . خلفای اسلام طرفندن کوندرین مأمورلر ، پای اجمال ایله چیکنه ن آثارى طولیلامق ایچون دنیانک هر گوشه سنه کیدیورلردی . بو آثار قدیمه یانخت اسلامه کتیریلیور و تقدیرکار افکار عامه نك اوکنه قونیلیوردی . مدرسه لر واقاده میلر هر طرفده تأسیس ایدلکده ایدی . عمومی کتبخانه لر هر شهرده کشاد ایدیلیور و هر متبعه مجاناً آماده بولدیورلوردی .

جالنوس ، دیوسقوردیس ، تیسیتوس ، ارسطو ، افلاطون ، اوقلید ، بطليموس و ابولونیوس کاملاً تتبع اولونمشدی . بالذات خلفا ادبی اجتماعلره و فلسفی تبعلره یازدم ایدرلردی . تاریخده ایلک دفعه اوله رق دینی بر حکومتك فلسفه ایله اتفاق ایتدیکی ، آنك موفقیتنی احضار و بو موفقیتلره اشتراك ایتدیکی کورولیوردی .

اسلام دولتك هر شهرى علوم و فنونده سائر شهرلری کچمك ایچون ابراز فعالیت ایدردی . والیر و سائر ولایت مأمورلری خلفایی نمونه امثال عد و اوکا کوره حرکت ایدرلری .

علم اوغورنده سیاحت ، تعلیم پیغمبری یه کوره ، بر ثواب ایدی . جهسانک هر طرفندن طلاب عرفان قرطبه ، بغداد و قاهره یه آقین ایدیورلر ، حکمای اسلامی دیکله مکه قوشیورلردی . حتی اوروپانک الک اوچرا گوشه سندن کلن خریستیانلر اسلام مدرسلرینه ذوام ایدرلردی . بالا آخره خریستیان کلیسانک ریاسته ارتقا ایدن آدملر ، اسلام مدرسلرندن تحصیل عرفان ایتشلری [۱] . (المعز لدین الله) ك دورنده قاهره نك ارتقاسی عباسیلرله فاطمیلر آرمسنده حایه عرفان خصوصنده بر رقابت تولید ایتشدی (المعز) ، غربك (مأمون) ی ایدی . المعز ایله خلفلرندن اوچنك دورنده علوم و فنون خلفانک حمایه سی آلتنده عظیم ترقیلره مظهر اولمشدی . المعز لدین الله طرفندن تأسیس اولونان قاهره (دارالحکمه) سی (باقون) ك مفکوره سی تحقیق ایتدیره چك بروضعیتده ایدی . فاسده ادریسیلر و اندلسده مسلمان پادشاهلر علوم و فنونك نشر و تعمیه منده یکدیگرلریله مسابقه ایدیورلردی . بحر محیط اطلاسینك سواحلدن بحر محیط هندى یه قدر ، حق بحر محیط کیره قدر اسلام معارفی هر طرفه حاکمدی . وقتا که عباسیلر شرق دواتی اوزرنده اولان حاکمیتلرینی الدن قاجیرمغه باشلادیلر ، زمام اموری آله آلانلر علم و عرفانه قارشى عینی حمایه یی کوسترمشلردی . و بو حال بغدادك [۱] ایکنجی پایا سیلوه ستر قرطبه ده تحصیل ایتشدر .